

nyelvben figyelmen kívül hagyjuk nyelvünk belső szellemét, ha nem vesszük figyelembe mondjuk az idegen szavak átvételének egyik és másik nyelvbéli logikáját, ha olyan jelentésben is használunk egy-egy idegen szót, ami a régebbi magyar átvételben nincs meg, ha a szerbhorvát nyelv hatására annyira összekeverjük a vonzatokat, hogy az így kialakuló mondattorzításból ki sem hámozhatjuk az igazi értelmet.

Kossa János újabb könyve módot nyújt arra, hogy ismételten elmélyülhessünk mindezekben a nyelvi kérdésekben, hogy felmérjük helyzetünket, és felmérjük a nyelvünket fenyegető veszélyt. Éppen ezért hasznos és mindannyiunk számára nélkülözhetetlen könyv *A mi nyelvünk*, melynek kiadását a Tardományi Tudományügyi Öngazgatási Érdekközösség is elősegítette anyagi támogatásával.

KOLOZSI TIBOR

SZÍNEIBEN ÉGŐ FESTŐ

Sáfrány Imre.

A képeket válogatta és az előszót írta: Tolnai Ottó.

Forum, Újvidék, 1978.

Az ötvenes esztendőket forradalmas vállalkozásai idején voltak, akik megelőzték a velük párhuzamos termelési vonalakon haladókat. Az ugrott ki, aki minőségben, formában, tartalomban túllépte a régit. Festészetünk szépirodalmunk előtt járt, lebontva a mának háttal álló falat, mely az új kezdeményezések előtt meredezett. A műtermekben, a művésztelepeken, a nagy tanulmányutakon született művek vonzó ereje benépesítette a kiállítási csarnokokat, termékenyítő ereje az indítás lendületével a művészetek más ágazataiban is megmutatkozott.

Ennek a kornak egy forró lelkű alkotója Sáfrány Imre, aki már első képeivel — a negyvenes évek második felében — szignalizálta e pályán egy izgalmas egyéniség eljövételét. Művei, éppen azért, mert rendhagyóak voltak, különféle hullámoszszon keltek visszhangot kritikusaiban és a művészbarátok körében. De ezeknek a különféle hullámhosszokon is nagyobb hullámverést, zajgást idéztek elő, mint fegyelmezett vérmérsékletű kortársai, akik a piktúra szigorú törvényeit követték és tartózkodtak a sokszor ámulatba ejtő kitérésektől. Igen, Sáfrány Imre

a „vad” festők közé tartozott még szelídebbnek tetsző korszakában is, és ma sámánjaival is oda tartozik. A tér és az idő kötelekeit eltépte, felszökött a magasba, mint Fellini alakjai; a Hold meghódításának korában ő is vágódik vagy „viszszavágódik” a csillagokra.

Festőnk nemrég ünnepelte 50. születésnapját, s ebből az alkalomból Szabadkán megrendezett retrospektív kiállítása az alkotó művész változatokban gazdag életútját láttatta velünk. Ez az évforduló képzőművészeti és irodalmi vonatkozásban olyan volt, mint egy szellemtörténeti számadás, amely nemcsak Sáfrány Imre, hanem az alkotás mezeire lépett egész nemzedéke kirombanásának fényét felvillantotta.

Komoly elismeréssel kell szólnunk az újvidéki Forum jubileumi kiadványáról: műmellékletekkel ékes remek könyvvel hozta emberközelbe festőnk életútját. A pénztelenség marasztaló árkaik elkerülve képzőművészetünk szintjéhez méltó kötetten lehetővé tette a művészbárátok számára, hogy Sáfrány alkotásait a finom kidolgozású reprodukciókon át újra és újra befogadják, talán úgy, mint aki újra hallgat

egy számára feledhetetlen s mindig visszacsengő zeneművet, vagy aki évek után ismét belemerül egy-két költeménybe, hogy sorai még egyszer, már más asszociációkkal, átmelegítsék lelkét.

A kötet előszavát Tolnai Ottó írta, s az alkotó művész pályáját átfogó albumhoz a képeket az oeuvre által megkövetelt szempontok szerint válogatta. A bevezető tanulmány eddig a legteljesebb képet adja Sáfrány művészetéről. Műgonddal kicsiszolt tömör írás. Tömörsege a legjobbakéhoz hasonlítható, s egykét szóval olyan alkotói mélységeket érint, hogy megállítja az olvasót. Az előljáró szöveg minden mondatából kiérzik, hogy költő írta, aki — képzőművészeti életünk gazdagítására — a poézis művelése mellett a színek, a vonalak, az árnyalatok finom megérzésével az ábrázoló művészek műhelytitkaiba is bedolgozta magát. A képzőművészet nem most szólította Tolnai Ottót, hanem már gimnazista korában, amikor áhítattal állt meg az életében elsőnek látott tárlat képei előtt: azóta követte a festők, szobrászok, grafikusok, architektusok műveit mindenütt, amerre járt. Tolnai Ottó nem művészettörténész, hanem költő, aki a befogadó megejtett szívének sugallatára ír. Nem szakmabeli műkritikus, hanem poéta, aki tud írni, akinek szava nyomán most végigkísérhetjük egy rapszodikus, zezugos útú alkotó művész szép bolyongásait abban a világban, ahol a hellének előtt és Míron tehene óta a reneszánsz nagy mesterein át, s a párizsi piktorok vásznai előtt ácsorogva magába szívott. Elmondhatjuk, hogy ilyen megvilágítású képet — még ha vannak is egyéni megsejtései (és jó, hogy

vannak ezek), melyeket belevisz abba, amit magáról a műről mond — kevesen adtak Sáfrány Imre művészetéről.

A művek értékrendi (és nem csupán kronologikus) felsorakoztatása, köztük a merész hangú kiemelés — mint például a *Hóhányók* című festményé — lehet Tolnai Ottó egyéni felfedezése, de mondjuk ki: hány képzőművészeti mű (nálunk is!) így vált ismertté, ismertebbé és a befogadó számára rokonszembesebbé?! Amint annak idején Hangya művészetének értékelésekor néhány sokak előtt (sőt, a hivatásosok előtt is) kevésbé ismert műve az indulás éveinek kiemelkedő alkotásai közé emelkedett. Így, egykori tanítványának, Sáfrány Imrének képei között is olyan értékrend született, amely már a maradandóság tartós gyökereiből fejleszti fel és bontja ki az időálló hajtás színes lombjait.

A színeiben égő, „vad” festőnk legbecesebb alkotásait mint korszakot jelzőket állítja fárosznak tanulmányában Tolnai: *A zöld állú férfi*, a *Korzó*, a *Városháza*, aztán a *Fehér kancsó*, az *Ember a térről*, és a *Hóhányók*, a második nagy alkotási korszak „monumentális alkotása”. A *Kobalthajú* című remekműve fölfele ívelő fejlődésének legszebb fejezete, melyet a művész a *Várnak az apostolok* című párizsi naplójegyzeteiben írt meg olyan híven, hogy e sorok izzóan ma is élnek. És ha így indulva megyünk tovább, ilyen lángnyelvekkel bevilágított életútján, követve őt a *Szamárkórók* korszakától a *Sámánokig*, akkor kiemelkednek és vibrálnak előttünk az egyéni Sáfrány-jegyek, mint egy nemzedék markáns alakjának el nem múló keze vonásai.

LÉVAY Endre